

**ОБРАЌАЊЕ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА КОМИСИЈАТА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА М- Р ЕЛИЗАБЕТА ЧИНГАРОВСКА
1- ва Конференција на пазарот на хартии од вредност на РМ 2013**

Почитувани,

Чест ми е да се обратам на Конференцијата на пазарот на хартии од вредност 2013 која за прв пат ја организираме заеднички Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, Македонската берза и Централниот депозитар. Заеднички бидејќи заеднички се и нашите приоритети за развој на пазарот на хартии од вредност на Република Македонија. Заеднички сакаме преку плодна дискусија за политиките и мерките што се преземаат за развој на пазарите на хартии од вредност и преку размена на искуства од дома и од земјите од регионот да стигнеме до предлози и решенија од кои корисните и прифатливите во наредниот период ќе се имплементираат. Оваа конференција е добра можност да се продискутира за перспективите на пазарот на хартии од вредност.

Како последица на глобалната финансиска криза, пазарите на хартии од вредност се најдоа во ново опкружување, нови услови на дејствување, на кои мора сите ние да се адаптираме. Во денешниот пост-кризен период, регулаторите и високата регулираност на пазарот на хартии од вредност е поважно од било кога. Основната цел на многу држави во овој период е постигнување на одржлив економски раст и развој, што во најголем број случаи подразбира потреба од пристап до ефективни и ефтини извори на финансирање. Како еден од главните начини и извори за финансирање на економскиот раст, пазарно-ориентираното финансирање, допира до основата на нашите обврски како регулатори. За пазарно-ориентираното финансирање да биде ефективно, регулаторите, пазарните учесници и регулатива мора да бидат ефективни. Со други зборови, сите ние треба да направиме пазарите на хартии од вредност да бидат фер, регулирани и транспарентни и инвеститорите кога учествуваат на нив да бидат сигурни и добро информирани. Постигнувањето позитивни резултати во овие области, заедно со намалување на системскиот ризик, се стратешки цели и приоритети за во наредниот период.

Важноста на финансирањето преку пазарот на хартии од вредност претставува вистински предизвик за нас регулаторите, со чие решавање ќе бидеме сигурни дека сме ги обезбедиле вистинските алатки и ресурси, кои може да ја извршат својата клучна улога во финансирање на економскиот раст.

Почитувани,

Глобалниот финансиски регулаторен систем во изминатиот период е ре-дизајниран. Приципите на компатибилност на активности и стандарди на националните институции, демократичност и еднаква одговорност при одлучувањето, транспарентност на учесниците на пазарот, зголемување на ефикасноста преку размена на информации и соработка меѓу сите чинители на пазарот на капитал се основата на новата глобална регулаторна рамка на пазарите на капитал.

Реформите и мониторингот на имплементацијата продолжуваат со полна брзина во областите на регулативата, системски важните финансиски институции, пазарите на деривативи, едукацијата на инвеститорите.

Но клучното прашање кое се поставува е: Каково е влијанието на глобалните регулаторни реформи на нашиот пазар на хартии од вредност? Дали навистина со мерките и активностите кои ги преземаме влијаеме на враќање на довербата во пазарот на хартии од вредност? Дали постоечката институционална рамка има капацитет да го стори тоа?

Ние како регулатор во изминатиот период по почетокот на кризата презедовме мерки и реализиравме повеќе активности, кои беа во насока на враќање на довербата кај домашните и странските инвеститори во македонскиот пазар на хартии од вредност. Извршивме намалување на трошоците за тргување, ги едуциравме компаниите за потребата од поголема транспарентност, во најголема мера ја усогласивме регулативата со принципите и стандардите Европската Унија, разменувавме информации и податоци со регулаторите-членки на IOSCO.

Во соработка со сите Вас, пазарните учесници и во наредниот период ќе продолжиме со активности кои ќе значат зајакнување на соработката и градење на проактивен и отворен однос со инвеститорите, навремено и ефикасно одговорање на нивните барања заради заштита на правата и интересите, поттикнување на друштвата со ограничена одговорност за ИПО и нивно појавување на пазарот, поттикнување на постојните

компаниите за нови секундарни јавни понуди на хартии од вредност, промовирање на можностите за воведување на нови финансиски инструменти, поттикнување на единиците на локална самоуправа за издавање на општински обврзници за финансирање на инфраструктурни проекти односно преку најразлични активности се создаваат услови кои ќе им обезбедат на инвеститорите една широка палета на инвестициски можности. Попрецизно, Комисијата засилено работи на едукација на граѓаните, издавачите и на инвеститорите. Едукацијата треба да се гледа како дополнување на постоечката заштита на инвеститорите и на одговорното однесување на овластените учесници на пазарот на хартии од вредност. Ефикасната едукација може да помогне да се спречат или барем ублажат негативните последици од глобалните финансиски кризи, врз пазарот на хартии од вредност. Едуцираните инвеститори бараат подобри, поевтини услуги и најразлични продукти за инвестирање на своите средства.

Почитувани дами и господа,

Многу е важно одговорноста на менаџментот на компаниите спрема акционерите да се зголемува, со што се зајакнува и довербата во компаниите. Оттука се наметна и потребата од донесување на нов Закон за преземање на акционерските друштва со што дополнително се зајакнува заштитата на малцинските акционери во компаниите, се подобрува деловната клима во Република Македонија, се зголемува транспарентноста при спроведување на понудата за преземање. Сето тоа ќе значи усогласување со законодавството на ЕУ, односно со Директивата за понуди за преземање, јакнење на заштитата на сопствениците на хартии од вредност, пред се малцинските акционери во компаниите кои се предмет на преземање и воспоставување на јасни и транспарентни правила при преземање на акционерските друштва. Комисијата ја поддржува примената на добрите практики на корпоративното управување во акционерските друштва. Напорите се насочени кон усовршување на меѓународните стандарди за обелоденување на информации за финансиските и нефинансиските активности на компаниите.

Комисијата, водена од интересите на инвеститорите се фокусира на ефикасна примена на законската регулатива со што се зголемува транспарентноста на компаниите и се јакне интегритетот на пазарот. Транспарентноста особено се очекува да се зголеми и со задолжителната котација. Комисијата како потписник на листата А

на Меморандумот за размена на информации помеѓу регулаторите на пазарот на капитал во земјите-членки на Меѓународната организација на Комисиите за хартии од вредност – IOSCO при остварување на контролната функција, развива систем на брза размена на информации во однос на откривање на сомнителните трансакции кои се реализираат на локалните пазари. Тоа пак е уште една потврда дека нашата регулатива на пазарот на хартии од вредност во најголема мера е усогласена со меѓународните принципи и стандарди на IOSCO. КХВ постојано го унапредува регулаторниот процес, проактивно се адаптира на осцилациите на берзанскиот бизнис и во наредниот период ќе ја интензивира супервизијата на сите пазарни учесници, што е препорака на IOSCO.

Почитувани,

Глобалната економија останува кривка, со изгледи за заздравување во наредниот период, но ние и во такви променети и неизвесни услови треба и мора да работиме заедно на поставување на правците за натамошен развој на пазарот на хартии од вредност и нивна реализација.

Првиот чекор кој треба да го направиме е подготвено да ја дочекаме топката на глобализацијата која несопирливо се тркала кон овој дел од Европа.

Постигнување на интероперабилност на пазарите, преку надминување на недоследностите во регулацијата со постоење на различен сет на правила и прописи, ќе придонесе да се олесни економскиот раст, ценовно ефективен пристап до пазарите на хартии од вредност и капиталот.

Ние од регионот мора да ги прифатиме заедничките цели на регулаторите на глобално ниво за зајакнување и зголемување на довербата на инвеститорите и за креирање на фер и потранспарентни пазари на хартии од вредност.

Со оглед на тоа што имаме исти цели, тоа дава смисла на сите активности кои ќе ги преземаме, а кои ќе значат хармонизација на регулативата. Глобалните принципи и глобалните правила се добра почетна точка. Ова ќе придонесе за минимизирање на пазарните фрагментации и олеснување на прекуграничните капитални текови. Можеби е време да се реализира идејата за интеграција на македонскиот пазар на хартии од вредност на пошироки платформи на тргување, на почетокот регионални, а подоцна и

европски, заради збогатување, продлабочување и обезбедување на поголема ефикасност на нашиот пазар.

Во изминатиот период банкарскиот сектор ги покажа своите слабости преку неможноста да одговори на барањата за обезбедување на доволно ликвидни средства за финансирање на компаниите. Економскиот раст е потребен, неопходен и ќе треба да се финансира. Финансирањето преку пазарот на хартии од вредност, ќе има се повеќе важна улога во обезбедувањето на растот. Комисијата за хартии од вредност ги охрабрува и поддржува сите друштва да емитираат акции, корпоративни обврзници и слични финансиски инструменти преку кои полесно, побрзо, поефикасно и поевтино ќе дојдат до потребните финансиски средства за реализација на своите бизнис проекти. Воедно, со издавањето на нови хартии од вредност се збогатува и понудата на пазарот на капитал, со што тој станува поинтересен за инвеститорите.

Ова значи дека сите ние ќе треба да бидеме претпазливи во идентификување на начините за заштита на инвеститорите и пазарниот интегритет и проактивно прифаќање на трендовите, но ќе мораме да гледаме напред, да бидеме проактивни и да соработуваме. Развојот од сите нас, чинители на пазарот на хартии од вредност, бара покохерентен пристап кон следење на макро-економијата и случувањата во целиот финансиски сектор, кој се фокусира на разбирање на ризиците и економската нерамнотежа што може да ја поткопа стабилноста на целиот финансиски систем, а не само на поедини финансиски институции. Сите наши активности, потребно е да бидат кохерентен збир на политики, процеси и алатки. Со вистинските луѓе и инфраструктура и на вистинското ниво на соработка, јас сум убедена дека можеме да одговориме на предизвикот.

Заеднички треба да ги преземаме сите активности, зашто тие ќе ни овозможат развој на пазарот на хартии од вредност, како и зголемување на довербата и стабилноста. Тоа е нашата заедничка цел.

Ви Благодарам!